

Rodzina i świat cały. Wspomnienia rodziny Kołodziejskich, Rudzińskich i powinowatych [zebr., oprac. i zred. Anna Kołodziejska], wyd. II, Kolbuszowa: Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Kolbuszowej, Ośrodek Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym KUL 2017, ss. 266 (il.), ISBN 978-83-60944-80-6.

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/sp.2017.16>

Książka *Rodzina i świat cały* została opublikowana jako 23 tom Biblioteki Polonii, Seria B: Materiały i Dokumenty, wydawanej przez Ośrodek Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym KUL, pod red. dra hab. Jacka Gołębiowskiego (prof. KUL). Jest to już jej drugie wydanie. Pierwsze ukazało się w 2012 r.

Pozytywne wrażenie sprawia okładka, prezentująca starą fotografię w sepii, na której widnieje wóz z woźnicą, a może jakiś dawny sprzęt rolniczy, ciągnięty przez dwa konie, na tle stogów siana na łące i oddalonych nieco drzew. Zdjęcie to nastraja nostalgicznie odbiorcę i jakby zwiastuje klimat, w którym utrzymana jest książka.

Publikacja, opatrzona dwiema dedykacjami – „Dedykuję mojemu rodzeństwu Agnieszce i Markowi oraz kuzynom.” i „Z najlepszymi życzeniami dla Agnieszki Gadziny-Kołodziejskiej i Marka Kołodziejskiego w dniu ślubu” – została podzielona na sześć merytorycznych części. Część I, zatytułowana „Ojcowie”, prezentuje początki rodu, sięgające powstania styczniowego, zachowane w pamięci Romana Kołodziejskiego (ur. 1914 r.). Przywołuje on swojego pradziadka ze strony matki Jana Białka (uczestnika powstania styczniowego) i jego żonę Józefę Pawłowską, dziadka Józefa Szumilewicz (ur. 1859 r.), początki rodu Kołodziejskich oraz własne losy do ślubu z Władysławą Sokołowską (ur. 1908 r.) tuż przed wybuchem II wojny światowej. Niezwykle ciekawe wydają się „wschodnie” wątki w dziejach rodu, np. praca Jana Kołodziejskiego (ur. 1887 r.; ojca Romana) w Zakładach Pułińskich w Sankt Petersburgu i życie rodziny Kołodziejskich tam przed rewolucją październikową w 1917 r.; droga powrotna do rodzinnego Pawłowa przez Archangielsk, Taganrog (nad Morzem Azorskim), Odessę, Mińsk i Wilno; wycieczka harcerska Romana na Wileńszczyznę w 1931 r.; praca nauczyciela w szkole na Kresach Wschodnich. W tej części kilka wspomnień dotyczących rodzinnego domu oraz wybuchu wojny należy również do Krzysztofa Kołodziejskiego (ur. 1923 r.), młodszego brata Romana. Ponadto pojawia się „Opowieść o Władysławie Sokołowskiej”. Część II „Wojna” składa się z obrazów wojny i historii jej dotyczących, zachowanych w pamięci braci Krzysztofa i Romana Kołodziejskich. Część III „Po wojnie” rozpoczyna się tekstem narratora, później przeplata się ze wspomnieniami w pierwszej osobie (chyba są to wspomnienia Romana Kołodziejskiego), a kończy trzema opowiastkami młodszego z braci Kołodziejskich. Część IV, zatytułowana „Gwidon”, jest w całości opowieścią syna Romana Gwidona Kołodziejskiego (ur. 1944 r.). Sięga on pamięcią do roku 1946 (miał wtedy trzy latka) i swojego wyjazdu do dziadków, gdy zachorowała i zmarła jego malutka siostra Hania. Opowiada głównie o swoich losach, ale w jego wspomnieniach pojawiają się również inni członkowie rodziny. Na uwagę zasługuje okres edukacji w szkole morskiej oraz pracy na statkach pływających

właściwie po całym świecie w czasach PRL; pobyt w niedostępnych w tamtym czasie dla zwykłych obywateli portach Europy (np. Hamburg, Antwerpia, Amsterdam, Sewilla, Lizbona), Stanów Zjednoczonych (m.in. Nowy Orlean, Houston), Meksyku (Veracruz), ale również w miejscach tak egzotycznych, jak Kuwejt, Egipt, Tanganika czy Kenia. Część V „Stanisław i Stanisława” (tytuł od imion rodziców Marysi Rudzińskiej, ur. 1948 r., przyszłej żony Gwidona Kołodziejskiego) zaczyna się opowieścią „Stanisław Rudziński”, po niej następuje „Stasia Piętkówna”, „Opowieść Stanisławy Rudzińskiej (z domu Piętka)” (ur. 1913 r.), potem tekst narratora, znów „Opowieść Stanisławy Rudzińskiej (z domu Piętka)” i do końca rozdziału tekst narratora. Część VI „Na statku i na łądzie” to w głównej mierze wspomnienia Gwidona Kołodziejskiego, mniej więcej od ślubu z Marysią w 1973 r., przeplcone nielicznymi dopowiedzeniami.

Publikacja kończy się Posłowiem, w którym w skrótowy sposób dopowiedziano, jak wyglądają losy żyjących obecnie bohaterów rodzinnej opowieści. Dopiero z ostatniej strony książki czytelnik dowiaduje się, kto spisał te wspomnienia i zaczyna rozumieć ideę przyświecającą danej pracy. Ewidentnie w publikacji brakuje wstępu, wprowadzenia lub chociaż obszerniejszego przypisu objaśniającego motywy powstania publikacji, zamiar jej twórców dotyczący idei oraz konstrukcji dzieła. Brak tego elementu znacznie utrudnia czytelnikowi odbiór.

Nie wiadomo, do kogo należy narracja fragmentów zapisanych innym krojem czcionki niż wspomnienia członków rodziny (zwykle dopowiedzenia dotyczące sytuacji politycznej, położenia geograficznego, sytuacji rodzinnej – nierzadko bardzo obszerne). Jeśli do redaktorki, należało to zaznaczyć przy pierwszym takim fragmencie lub zamieścić te informacje w przypisie. Nie wiadomo również, czyje są wspomnienia zatytułowane „Opowieść o Władysławie Sokołowskiej”, „Stanisław Rudziński”, „Stasia Piętkówna”. Przez to czytelnik czuje się zdezorientowany.

Zdjęcia znacznie podnoszą wartość merytoryczną dzieła. Dużym ułatwieniem dla czytelnika byłoby drzewo genealogiczne lub jakiś inny wykres pozwalający odnaleźć się wśród członków opowiedzianej sagi.

Historia rodu jest niezwykle ciekawa, chociaż (jak przystało na wspomnienia rodzinne) prezentuje raczej wartość sentymentalną niż merytoryczną. Na uwagę zasługują jednak takie wątki, jak znajomości Romana Kołodziejskiego z ks. Wincentym Granatem, spotkania z ks. prymasem Stefanem Wyszyńskim, m.in. w poczekalni u znanego profesora medycyny, z ks. Karolem Wojtyłą w czasie, gdy wykładał na KUL, Józefem Cyrankiewiczem i wieloma innymi znanymi osobami. Ponadto wspomnienia dość szeroko prezentują realia, w których przyszło żyć członkom rodziny, szczególnie ciekawe wydają się stosunkowo szczegółowo zaprezentowane czasy przed wybuchem II wojny światowej (głównie „wschodnie” wątki w historii rodu), okres wojny i PRL. Z całą pewnością książka ta może przyczynić się do dalszych badań naukowych dotyczących opisywanych okresów w historii Polski.

Agnieszka Pokryszka-Prażmo
e-mail: agnieszkapok@gmail.com